

יינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך החסידות

"להפוך" את ה"גביע"

מדוע "הפך" הרמב"ם את גביעי המנורה? / מנורה - להפיץ אור וקדושת השכינה בעולם / ההשפעה לעולם השפל ב"פה רחב" ו"הפוך" דווקא

מדוע "הפך" הרמב"ם את גביעי המנורה?

המנורה הטהורה נתעטרה בגביעים, כפתורים ופרחים, ובצורת הגביעים שהיו בקנים פירשו רבותינו: "כמין כוסות אלכסנדריים", וכתב הרמב"ם בפירוש המשניות² שחוס אלכסנדראה "שוליים שלו צרים", היינו שחלקו התחתון המחזיק את המשקה הוא צר ביותר, ושפתו העליונה היא רחבה, וכן פסק בספר הי"ד³: "הגביעים דומין לכוסות אלכסנדראה שפיהן רחב ושוליהן קצר".

והנה, לאחר שמבאר הרמב"ם צורת המנורה מסיים "וזה היא צורתה", ובכתבי יד בא ציור המנורה. ומוצאים אנו דבר בולט ביותר: בציור המנורה שבכתבי יד אלו מצוירים כל ה"גביעים" כשזויתם הצרה כלפי מעלה, וצד הרחב של המשולש פונה מטה!

והלא תימה הדבר, גביע טבעו ודרך הנחתו הוא כשפיו כלפי מעלה, ומאי טעמא "הפך" הרמב"ם את כ"ב הגביעים וציירם כשפתחם פונה מטה?

[וכן הוא גם בציור המנורה שבגוף כתי"ק של הרמב"ם⁴ שצייר צורת המנורה. ואף

(1) מנחות כח, ב.

(2) מנחות סוף פ"ג.

(3) הל' בית הבחירה פ"ג ה"ט.

(4) בפירושו למשנה, וראה במקור הדברים (לקוט שיחות עמ' 172) שנעתק שם הציור שבגוף כתב יד קודש הרמב"ם.

שכתב שמצייר זה אי אפשר "שתדע ממנו תבנית הגביע בדקדוק", כי אם "כללותה היאך הייתה", שלכן אינו מצייר את המנורה בדקדוק אלא כללותה על ידי סימנים ורמזים: גביע נסמן במשולש, כפתור בעיגול ופרח בחצי עיגול, מכל מקום ברור שלא יצייר את הגביעים באופן הפוך מכפי שהיו במציאות, כ"ב פעמים!].

ויש לבאר טעם הדבר על פי ביאור מהותו של בית המקדש והמנורה, ומה שיש ללמוד מזה בדרכי עבודת הבורא ית"ש.

המנורה – להפיץ אור וקדושת השכינה בעולם

מטרתה של המנורה ונרותיה אינה בשביל להאיר את בית המקדש שהרי "לא לאורה אני צריך", דמקום המקדש הוא מואר מצד עצמו באור הקדושה. כי אם "עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל"⁵, שאור המנורה היה הולך ומשפיע קדושה וטהרה בכל העולם כולו.

ומהאי טעמא חלונות שבמקדש היו "שקופים אטומים" – שקופים מבחוץ ואטומים מבפנים", שלא כמו חלון רגיל העשוי באופן שפתחו צר מבחוץ והולך ומתרחב כלפי פתחו שבבית, שכך מכניס החלון היטב את האור אל צדדי החדר. אבל בבית המקדש היה להיפך: מבפנים היו "אטומים" – "קצר", ומבחוץ "שקופים" – "מרחיב והולך לצד חוץ", וכל זה מכיון ש"לא לאורה הוא צריך", אלא להיפך "שתהא אורה יוצאת מהיכל שתאיר לעולם".⁶

ועל פי זה תובן צורת גביעי המנורה, כי בצורתם זו מתבטאת השפעת אור בית המקדש על העולם שבחוץ:

בביאור הרמז שבגביעי המנורה כתב רבינו בחיי⁸, שגביע מהותו "שיש לו בית קיבול, והוא משקה ומרווה", וגביעי המנורה רומזים על "הגלגלים", שמקבלים לתוכם "כוחות העליונים" כדרך שמקבל הגביע את המשקה, ו"משפיעים כח בעולם השפל" כדרך שהגביע משקה ומרווה את האדם.

מהותם של הגביעים אם כן, הוא בשני פנים: מחד מרמזים הם על קבלת אור הקדושה הנמשך במקדש, כשם שהגביע מקבל המשקה, ומאידך מרמזים על המשך תפקידו של הגביע – להריק את המשקה ולהרוות את האדם, וכמו כן אין יעודו של האור הנמשך במקדש להשאר שם בלבד אלא להפיצו הלאה להאיר תכל ויושביה.

(5) שבת כב, ב.

(6) מלכים א' ו, ד.

(7) כל זה במנחות פו, ב. ובפרש"י מכת"י על אתר, ועל פי גרסתו בגמ'.

(8) בפירושו לתרומה כה, לא.

לקראת שבת

יא

ומשני אלו – תפקידו העיקרי של הגביע הוא "השקות ולהרוות", דכלי קיבול כחבית וכיוצא עיקר יעודם הוא לאצור את המשקה ולשמרו, אך הכוס והגביע מטרם ועיקרם הוא להריק המשקה ולהרוות השותה ולשם כך מקבלים מלכתחילה את המשקה, וכמו כן בית המקדש עיקר יעודו הוא להאיר את העולם!

ועל כן דייק הרמב"ם ו"הפך" את כ"ב הגביעים – דאם עומד הגביע על שוליו הרי מורה הדבר על שמירת המשקה בתוכו, אבל הגביעים שבמנורה היו הפוכים ופיהם כלפי מטה, כי כאשר הגביע "משקה ומרוה", אזי הופכים את הגביע, כדי שיורק הגביע, וישקה וירוה את השותה, ובזה מרומזת היטב מטרת המקדש והמנורה וגביעיה – להפיץ את אור הקדושה כלפי חוץ, ולהשפיע ל"עולם השפל".

ההשפעה לעולם השפל דוקא ב"פה רחב" ו"הפוך"

ומגביעי המנורה ילמוד האדם האיך יש לו לעבוד את קונו:

עבודת ה"מנורה" היא העבודה שאינה מצתמצמת בינו לבין קונו, אלא ש"יוצא מעצמו" והולך ליהודי אחר להשפיע עליו שיתקרב עוד יותר אל הבורא ית"ש, וכן העבודה של בירור וזיכוך ענייני העולם הגשמיים, שיוצא מד' אמות של תורה ותפילה ומעלה לקדושה את עסקי העולם. אשר כל אלו הם מעין ענין בית המקדש והמנורה – להודיע ולהפיץ הקדושה "לכל באי עולם".

והנה באופנה של עבודה קדושה זו, יש לנו ללמוד מצורתם של הגביעים, שהיו גביעים עם שלש פרטים מיוחדים: א. פיהן רחב. ב. הפה הרחב היה מופנה כלפי מטה. ג. צורת הגביעים הייתה הפוכה מדרך הרגיל.

ומכל אחד מהפרטים הללו יש ללמוד באופן עבודת ההשפעה ל"עולם השפל":

א. "פיהן רחב": כאשר עוסק האדם בעבודה עם עצמו, הרי עבודה זו יש לה גבול ומידה⁹, אבל כאשר עומד לילך ולהשפיע לזולתו, עליו לעמוד ולקבל ב"פה רחב" – למלא עצמו באור הקדושה התורה והמצווה בריבוי גדול ובאופן "רחב", למעלה מכל מידה וגבול.

ב. הפה רחב של הגביעים היה מופנה כלפי מטה: מזה יש ללמוד, שאין להסתפק בכך שקודם שיוצא להשפיע בעולם הרי הוא ממלא עצמו קדושה ברחבות גדולה, אלא גם ההשפעה עצמה – שאז פה הגביע מופנה כלפי מטה – צריכה להיות ריבויי ובשפע בלי הגבלה. עליו להשפיע ל"עולם השפל" ברחבות ובלי הגבלות כלל.

---

9) בערך הרחבות וה"בלי גבול" שבעבודה עם הזולת, שהרי גם בעבודה עם עצמו צריך להיות "בכל מאורך" – למעלה ממדידה והגבלה.

ג. טבע הגביעים הוא להיות מונחים על שוליהם, ובמנורה היו הפוכים, כי האדם העוסק בעבודתו בינו לבין קונו, ויוצא להשפיע בחוץ – הרי זה היפך טבעו, וכדי לעסוק בעבודה זו צריך הוא לשנות רגילותו. וזהו ענין "הפיכת הגביע" שיוצא מטבע רגילותו ומהפך סדר עבודתו להשפיע לזולת ול"עולם השפל". ואזי יכול "להשקות ולהרוות" את אור הקדושה בעולם בלא הגבלות ומדידות כלל, ובאופן "רחב" דווקא.

